

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

Quæstio I. De natura & divisione Conscientiæ ut sic; ubi & de Conscientia
recta seu certa.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

DISTINCTIO III.

De Conscientia ut Regula Actuum Humanorum.

QUÆSTIO I.

De natura, & divisione Conscientiæ ut sic; ubi &
de Conscientia recta, seu certa.

Conscien-
tia, unde
sic dicta?
(a) *Dist.*
2. n. 5.

Remorsus
conscien-
tiæ, & Te-
stimonium
ejus, quid?

Conscien-
tia, quid?

1. **C**onscientia, quæ est regula proxima actionum huma-
narum, juxta dicta superius (a) sumitur hic pro judicio
practico intellectûs, proponente quidpiam homini ut
bonum vel malum moraliter, ac proinde prosequendum vel
fugiendum: ipse enim actus intellectûs practici, quo judicat
aliquid esse bonum, vel malum, aut indifferens in genere moris,
vocatur *Conscientia*. Dicitur autem *Conscientia*, quali *Cordis scientia*,
ut advertit D. Bernardus *lib. de Conscientia, c. 8.* & partim se ex-
tendit ad opera nostra præterita, ea vel accusando tanquam ma-
lè facta, & dicitur *Remorsus conscientie*; vel commendando tan-
quam benè facta, & appellatur ab Apostolo 2. Corinth. 1. *Testi-*
monium conscientie nostre: partim verò respicit opera instantia seu
futura dictando, quæ agenda sint tanquam bona seu honesta,
quæque omittenda tanquam turpia seu inhonesta, & dicitur
alio nomine *Dictamen rectæ rationis*.

2. **CONCL. I.** *Conscientia* est actus intellectûs practici, judican-
tis aliquid hîc & nunc agendum esse vel fuisse tanquam bonum
honestum, aut fugiendum esse vel fuisse tanquam turpe & inho-
nestum. Ita Layman *lib. 1. tract. 1. cap. 2.* quæ definitio in re est
communis: quamvis *Conscientia* quandoque etiam accipiatur
pro habitu intellectûs, id est, pro habituali dictamine intellectûs,
quo cognoscitur hîc & nunc operationem faciendam, esse bo-
nam, aut malam moraliter.

3. Con-

3. CONCL. II. Conscientia hactenus explicata communiter dividitur in quinque membra. scilicet in Conscientiam rectam, erroneam seu falsam, dubiam, probabilem seu opinativam, & scrupulosam. Ratio hujus divisionis est: quia Conscientia nihil aliud est, nisi iudicium practicum intellectus, dictans, quid hic & nunc à nobis sit agendum, vel non agendum, juxta regulas morum extrinsecas: atqui intellectus sic iudicando, quandoque est certus in suo iudicio, & dicitur *Conscientia recta*, seu certa: aliquando errat, & dicitur *Conscientia erronea*: quandoque probabiliter iudicat, & vocatur *Conscientia probabilis*, seu opinativa: interdum vero dubitat, ac neutri parti determinatum præbet assensum, & est *Conscientia dubia*: & tandem quandoque scrupulis agitatur. & dicitur *Conscientia scrupulosa*. Loquendo nunc de altera parte Quæstionis, sit

Dividitur in quinque membra.

4. CONCL. III. *Conscientia recta*, seu (ut alij loquuntur) certa & vera, rectè definitur, quòd sit dictamen verum intellectus, dictans absque ulla formidine de opposito, quod faciendum est esse bonum vel malum. Ita in re communis. Et quidem, si hujusmodi dictamen practicum intellectus sit rectum, ac verum tam speculativâ, quàm practicâ veritate, tunc hujusmodi Conscientia dicitur omnimodè recta seu vera. Si autem sit rectum, seu verum veritate duntaxat practicâ, non autem speculativâ, tunc hujusmodi Conscientia dicitur solum practicè vera: quæ divisio Conscientiæ rectæ ut intelligatur:

Conscientia recta quid t

5. Notandum, quòd *Veritas speculativa* sit veritas simpliciter & absolutè sumpta, prout objectum est in re: & hoc modo illud duntaxat iudicium intellectus est verum, quod est conforme objecto, ut se habet à parte rei; id est, quod ita iudicat de objecto, prout ipsum reverà se habet à parte rei. *Veritas practica* dicitur illa, quæ fundatur in prudenti ac firma exiimatione rei, ex gravibus motivis orta.

Veritas duplex speculativa & practica.

6. Hinc infertur, quòd *Conscientia tam practicè, quàm speculativè recta*, sit dictamen intellectus, dictans absque ulla formidine de opposito, aliquid hic & nunc esse honestum, ac proinde prosequendum, quod reverà à parte rei honestum est: prout fit in innumeris actibus bonis atque honestis. qui ut tales proponuntur ab intellectu voluntati, atque reverà à parte rei sunt honesti. *Conscientia solum practicè recta*, est dictamen verum veritate duntaxat practicâ, id est, desumptum ex prudentibus motivis, dictans absque ulla formidine de opposito, hoc esse honestum & faciendum,

Conscientia recta duplex.

dum, quod tamen reverà à parte rei non est tale. Exemplum hujus habemus *Gen. cap. 29.* cum Jacob Patriarcha optimâ fide, & conscientiâ rectâ, ad Liam accessit, ita secum discurrens: *Honestum est, accedere ad propriam uxorem: hæc est mea uxor* (uti prudenter arbitrari debebat Jacob, cum non nisi temerè de mala fide Labani, supponentis sibi pro Rachele Liam, suspicari potuisset) *ergo honestum est, ad hanc accedere*: quod tamen à parte rei non erat, cum Lia pro tunc non fuerit ejus legitima uxor, sed Rachel.

Quomodo differat à probabili?

7. Porro cum in definitione Conscientiæ rectæ additur, *absque ulla formidine de opposito*, per hanc particulam Conscientiâ recta seu certa differt à Conscientia probabili, utpote quæ non habetur sine ulla formidine de opposito; prout ex dicendis infra *Quæst. 4.* patebit.

Quanta sit obligatio Conscientiæ rectæ?

8. Quæres, quanta sit obligatio Conscientiæ rectæ seu certæ, quidpiam præcipientis, aut prohibentis? Resp. certum esse, Conscientiam rectam seu certam adeò obligare hominem, ut is delinquat atque peccet, nisi illam in operando sequatur, quando præscribit aliquid ut faciendum vel fugiendum sub præcepto, & non tantum sub consilio. Ita omnes Doctores. Ratio est: quia voluntas peccat, si in operatione non sequatur suam regulam proximam: atqui Conscientia, præsertim recta, est regula proxima voluntatis operantis, seu actionum ejus; ergo peccat voluntas, nisi Conscientiam rectè præcipientem, aut prohibentem, in operando sequatur. Dicitur autem in responsione, *& non tantum sub consilio*. Quia si Conscientia recta quidpiam duntaxat proponat agendum per modum consilij, non autem præcepti, sicuti non obligamur sub peccato ad adimplenda omnia consilia (quamvis eadem sequi sic melius, & consultius) imò nec sub peccato tenemur sequi Conscientiam rectam, quidpiam sub consilio duntaxat proponentem; ut certum est.

QUÆSTIO II.

De Conscientia erronea, ejusque obligatione.

Conscientia erronea, quid?

9. **C**ONCL. I. *Conscientia erronea est illa, quæ dicit aliquid esse faciendum, vel non faciendum, quod reverà tale non est, absque fundamento probabili.* Et dicitur, *absque*